

## Nr 289

av herr Helén m. fl.  
om bättre energihushållning

### Sammanfattning

I motionen krävs insatser i syfte att hushålla med energi. De är av den karaktären att de kan påbörjas omedelbart utan att regeringens aviserade energiproposition behöver avvaktas. I motionen föreslås:

- En riksomfattande inventering för att kartlägga möjligheterna att utnyttja spillvärme från industrin för bl. a. uppvärmning av fastigheter måste göras.
- Möjligheterna till en energisnål lösning vid utbyggnaden av Stålverk 80 måste tas till vara.
- Regeringen måste stimulera utnyttjandet av mottryckskraft inom industrin.
- En översyn av normer och lånebestämmelser för byggandet måste göras i syfte att främja energihushållning.

Folkpartiet återkommer i samband med regeringens energiproposition med förslag till ett energipolitiskt program.

### Ny energipolitik

Den svenska energipolitiken måste radikalt förändras. Den bygger på förutsättningar som inte längre gäller. Energin har på kort tid blivit mycket dyr. Det gäller olja och gas genom de prishöjningar producentländerna genomfört. Det gäller kärnkraft genom ökade bränslepriser och snabbt ökande kostnader för kraftanläggningar inte minst till följd av tekniska och säkerhetsmässiga problem. Det har vidare blivit alltmer uppenbart att energiframställning och energiförbrukning enligt nuvarande metoder medför omfattande miljöskador.

Vi kan börja se de allvarliga konsekvenserna av fortsatt kraftigt ökad energiförbrukning i världen. Tillgången på energiråvara kommer av allt att döma under olika tidsperioder att begränsas genom konflikter, brist på kapacitet, svårigheter i samband med introduktion av nya energikällor m. m. De ekologiska konsekvenserna av en fortsatt snabb ökning av förbrukningen är på längre sikt skrämmande.

En radikal omläggning av den svenska energipolitiken är nödvändig. Hushållning med energi måste bli en huvudlinje. Energianvändningen måste styras mot de mål som med hänsyn till bl. a. säkerhetskrav, miljörestriktioner och ekonomiska realiteter uppställs.

Folkpartiet har hårt drivit kraven på bättre energihushållning. En arbetsgrupp inom partiet lade sommaren 1973 fram ett energisparprogram. Efter oljekrisen vintern 1973/74 har uppslutningen kring hushållningsprincipen blivit betydande. Vi har bl. a. i partimotioner till 1974 års riksdag begärt ett samlat program för energihushållning och lagt fram en rad konkreta förslag i syfte att främja hushållning med energi.

Bland dessa krav vill vi bl. a. nämna genomförandet av ett tioårsprogram för tilläggsisolering av det äldre fastighetsbeståndet, stopp för kollektiv mätning och debitering av energi i hushållen, översyn av taxor, normer, bränsleklausuler etc. för att främja sparsamhet, stöd till utveckling av energisnål teknik, t. ex. värmepumpar. Vi har föreslagit en omfattande sparkampanj, vilket lett till tillsättandet av en särskild kommitté för denna uppgift.

Vi har krävt en satsning på alternativa energikällor och bl. a. föreslagit utredning kring möjligheterna att anlägga kolbaserade energiverk i Sverige och utnyttjande av torv, avfall och vindkraft. Vi har vidare krävt forskning rörande solenergi och fusionsenergi.

Vi har drivit kravet att 1975 års energibeslut måste föregås av en bred allmän debatt. I syfte att få fram bl. a. oberoende underlag för beslut rörande energifrågor har vi sedan länge föreslagit att ett fristående energiinstitut inrättas.

Energhushållning kräver givetvis mycket omfattande och inledningsvis kostsamma satsningar. Dessa bör dock jämföras med de oerhört stora investeringar i kraftanläggningar och den omfattande import av olja med åtföljande påfrestningar på vår bytesbalans och samhällsekonomi som en fortsatt omfattande ökning av energianvändningen kommer att kräva.

Energhushållning fordrar betydande insatser i form av forskning och utveckling, investeringar i ny energisnål teknik, nya produktionsprocesser inom industrin, en nyinriktning av byggandet. Vi vill understryka att energihushållning innebär mycket av tekniska utmaningar och industriell dynamik. Det energisnåla samhället behöver inte alls vara ett samhälle i stiltje.

Från statsmakternas sida krävs utformning och användning av nya och bättre styrinstrument i form av bl. a. en energibeskattning som syftar till hushållning, nya normer för byggandet, stimulanser till enskilda och näringsliv m. m. Energhushållningens fördelar är väsentliga: bättre miljö, bättre ekonomi för enskilda och för samhället, större oberoende.

Vi förutsätter att regeringen i den aviserade propositionen till 1975 års riksmöte framlägger förslag om långtgående insatser för bättre energihushållning. Det är då väsentligt att påpeka att omtänkandet i fråga om energi just har börjat. Så sent som för ett par år sedan var förslagen om energihushållning inte särskilt gångbara i Sverige. Det är först på allra senaste tiden som hushållningsmöjligheterna har börjat inventeras och utvecklas. Detsamma gäller synen på alternativa energikällor. Det finns nu på inte alltför lång sikt alternativ eller komplement till såväl olja som kärnkraft. Därför bör Sverige inte redan nu fatta sådana beslut som för lång tid binder

utvecklingen. Vi kan utgå från att omfattande satsningar på hushållning och alternativa eller kompletterande energikällor kommer att förändra förutsättningarna.

Vår avsikt är emellertid inte att i denna motion presentera ett detaljerat energipolitiskt program. Vi återkommer givetvis i samband med regeringens energiproposition. Vi vill här lägga fram några förslag, som är av den karaktären att ett dröjsmål med genomförandet av dem medverkar till helt onödig energiförbrukning under lång tid framöver.

### Utnyttjande av spillvärme

I många industrier förekommer processer där s. k. spillvärme uppstår – energi som inte nyttiggörs. Denna energi kan i viss utsträckning användas av andra industrier eller för uppvärmning av byggnader. Så sker dock inte i någon större omfattning. Ett mer effektivt utnyttjande av spillvärme skulle givetvis minska beroendet av primärenergi.

Energiprogramkommittén framhöll i sitt betänkande att insatser för tillvaratagande och utnyttjande av spillvärme kräver sådana insatser att de i allmänhet måste förknippas med en större ombyggnad eller nyanläggning. En rad om- och utbyggnader av processindustrier planeras för närvarande. Det är givetvis mycket angeläget att dessa utförs på sådant sätt att spillvärmens i största möjliga utsträckning tas till vara. Detta kräver samarbete mellan industrierna och kommunerna. Det vore olyckligt om stora utbyggnader görs utan att man undersökt möjligheterna att utnyttja spillvärme för t. ex. kommunal fastighetsuppvärmning. En landsomfattande inventering bör därför snarast göras i syfte att kartlägga dessa möjligheter.

Ett exempel härpå och av mycket stor omfattning är, vilket också energiprogramkommittén påpekade, Stålverk 80. I Ångpanneföreningens remissyttrande över utredningen underströks detta. Stålverk 80 är en stor statlig satsning. Vad som där görs i syfte att tillvarata spillvärmens på ett effektivt sätt kan få stor betydelse också vid annan processindustri. Energifrågorna i samband med Stålverk 80 har diskuterats bl. a. mellan NJA, Vattenfall och Luleå kommun. Statsmakterna bör utnyttja de möjligheter som föreligger att här nå lösningar som understryker den vikt man lägger vid strävandena till ett mer energisnålt samhälle.

### Industriellt mottryck

Ytterligare en tillämpning av effektivt energiutnyttjande är mottrycks-kraften. Härmed menas framställning av elenergi genom en ångturbinprocess. Den får en mycket hög verkningsgrad genom att avgående ånga tas till vara som värme. Värmen kan utnyttjas inom industrin eller för uppvärmning av fastigheter. Fördelen är alltså en låg specifik bränsleförbrukning men dessutom god driftsäkerhet, lång utnyttjandetid, minskade störningar

inom industrin, ingen belastning på överföringsnätet m. m. Att användningen av mottryckskraft inom industrin i Sverige fått långt mindre omfattning än vad som vore önskvärt är främst ekonomiskt betingat. Det är huvudsakligen inom massa- och pappersindustrin den utnyttjas – den täcker ca 25 procent av branschens elförbrukning – men här finns förutsättningar för åtminstone en fördubbling av kapaciteten.

Det finns enligt vår mening mycket starka skäl – inte minst samhälls-ekonomiska – för statsmakterna att stimulera investeringar i mottrycksanläggningar. Dessa anläggningar bör få en likvärdig intern räntabilitet, t. ex. genom ändrade taxe- och lånebestämmelser för annan energiproduktion eller genom särskilda investeringsavdrag. Även andra lösningar är möjliga. Det är angeläget att sådana åtgärder vidtas utan onödigt dröjsmål.

### Byggnormer

De effektivaste hushållningsåtgärderna kan vidtas på området uppvärmning av fastigheter. Vi har, bl. a. i motioner till höstriksdagen 1974, föreslagit åtgärder i syfte att begränsa energiåtgången på lokalkomfortområdet. Vi vill i detta sammanhang peka på behovet av en snabb översyn av de normer och lånebestämmelser som i stor utsträckning styr byggandet. Dessa har tillkommit av andra skäl än energihushållning. I en del fall ställer lånebestämmelserna direkta hinder för energihushållning genom att vissa installationer i syfte att spara energi inte är belåningsbara. Här bör ändringar ske. En skärpning av normerna bör rent generellt genomföras, t. ex. vad avser krav på isolering. Normer och lånebestämmelser bör göras samhälls-ekonomiskt bestämda. En översyn i detta syfte bör snarast igångsättas.

Utöver vad vi i annat sammanhang yrkar hemställer vi

att riksdagen som ett led i ett omfattande program för en god hushållning med energitillgångarna, hos regeringen begär

1. att en riksomfattande inventering i syfte att kartlägga möjligheterna till utnyttjande av spillvärme från industrin snarast igångsätts,
2. att åtgärder snarast vidtas i syfte att tillämpa energisnål systemlösning vid Stålverk 80,
3. att åtgärder snarast vidtas i syfte att främja utbyggnad av industriell mottryckskraft.

4. att normer och lånebestämmelser rörande byggande snarast omarbetas i syfte att främja energihushållning.

Stockholm den 18 januari 1975

GUNNAR HELÉN (fp)

ROLF WIRTÉN (fp)

CECILIA NETTELBRANDT (fp)

ERIC ENLUND (fp)

SVEN GUSTAFSON (fp)

i Göteborg

INGEMAR MUNDEBO (fp)

OLA ULLSTEN (fp)

PER AHLMARK (fp)

INGEGÄRD FRÆNKEL (fp)

ANDERS JONSSON (fp)

i Mora